

La recuperació de l'antic hospital de Santa Caterina

De l'esperit de servei a patrimoni d'interès nacional

Diuen els cronistes de la Girona del barroc que el diumenge 16 de maig de 1666 va tenir lloc un esdeveniment molt anhelat pels ciutadans. Els més alts dignataris de la ciutat varen col·locar la primera pedra del nou Hospital de Santa Caterina, un fet del qual enguany celebrem el tres-cents cinquanta aniversari i que ens empeny a homenatjar el que va ser l'antic hospital dels gironins.

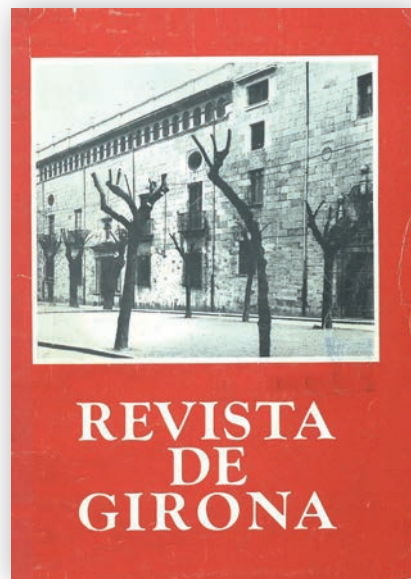
ISABEL JUAN CASADEMONT > TEXT

Tanmateix, aquest no és el primer aniversari que se celebra del que va ser l'hospital dels pobres. L'any 1979, la *Revista de Girona* publicava un dossier monogràfic per commemorar el tres-cents aniversari de la consagració de l'hospital i la capella annexa de Santa Caterina. L'hospital, en aquells anys encara en funcionament, era la referència sanitària de la majoria de gironins, entre d'altres factors, per la seva immillorable ubicació al bell mig de la ciutat. Però històricament i artísticament era un gran desconegut ja que, fins aleshores, l'hospital havia estat considerat estrictament un edifici funcional on s'exercien tasques sanitàries, però també benèfiques i caritatives.

L'objectiu del dossier commemoratiu de la *Revista de Girona* era mostrar aquelles tres centúries com un valor

afegit d'experiència i anys de compromís ciutadà. A aquest fet se n'afegia un d'inèdit: per primera vegada es posava sobre la taula la importància patrimonial i la monumentalitat d'aquell hospital. Així doncs, la riquesa monumental del Santa Caterina semblava aparèixer del no-res: es redescobria la seva història i els elements artístics del seu interior, com l'antiga farmàcia, la façana, el pati, la capella, la Casa de la Convalescèn-

El procés de rehabilitació i restauració va durar pràcticament cinc anys, el primer dels quals ja va donar una grata sorpresa amb les excavacions arqueològiques fetes al subsòl de l'edifici

<< *La Revista de Girona* núm. 89 publicava, l'any 1979, un dossier monogràfic per commemorar el tres-cents aniversari de la consagració de l'hospital i la capella annexa de Santa Caterina.

cia... que malgrat haver estat sempre allí només havien cridat l'atenció d'uns quants intel·lectuals, com Enric Claudi Girbal, Carles Rahola o Joaquim Botet i Sisó, que ja n'havien parlat en les seves guies monumentals de Girona. En canvi, ens atreviríem a dir que Fra Roig i Jalpí i Jeroni La Real, contemporanis a la construcció de l'Hospital, ja havien

AJUNTAMENT DE GIRONA, CRDI [FONS EL PUNT – LLUÍS VILARDELL]

<< *Vista aèria de l'Hospital de Santa Caterina, l'any 1989.*

posat de relleu en llurs cròniques l'excelsa i grandiloqüència de la seva estructura, comparant-la fins i tot amb un palau; o, per exemple, Francisco de Zamora i Antonio Ponz, pèrits acadèmics de l'Espanya il·lustrada i incansables viatgers, analitzen les prestacions de servei públic d'aquest edifici, del qual destaquen la seva arquitectura i modernitat, fins arribar a dir-ne que es tractava d'un dels millors del regne.

Una rehabilitació de cinc anys

Tot i la publicació de la monografia *L'Hospital de Santa Caterina* (Castells, Puigdevall, Reixach), l'edifici no assolirà al cent per cent la seva monumentalitat dins l'imaginari col·lectiu gironí fins ben bé a l'inici de les obres de rehabilitació que el convertirien en la seu de la Generalitat a Girona. L'any 2004, l'Hospital de Santa Caterina va

tancar les seves portes i s'inaugurà el nou Parc Hospitalari Martí i Julià, a Salt. A partir d'aquell moment, l'hospital passava de la Diputació a mans de la Generalitat de Catalunya per tal

L'antic Hospital de Santa Caterina és un edifici barroc amb un to marcadament classicista, aspecte que es pot observar en la seva escassa decoració exterior, i també en la seva disposició compositiva articulada al voltant d'un pati central

de convertir-lo en seu territorial. El procés de rehabilitació i restauració va durar pràcticament cinc anys, el primer dels quals ja va donar una grata sorpresa amb les excavacions arqueològiques fetes al subsòl de l'edifici, les quals deixaren al descobert les cases menestrals del carrer de Savaneres, així com trams de la muralla medieval de l'època de Pere III el Cerimoniós i un polvorí del segle XVII, que permeten entendre com s'articulava un carrer construït a recer de la muralla i com evolucionà des del segle XIV fins al segle XIX per acabar amb la creació de les dues places de l'Hospital i l'avinguda Pompeu Fabra. A la restauració de la façana i la capella de l'hospital s'afegí també la restauració de la Casa de la Convalescència, construïda a mitjan segle XVIII, i la restauració dels esgrafats noucentistes del pati interior, obra

AJUNTAMENT DE GIRONA. CROU LLORENS CARRERA

AJUNTAMENT DE GIRONA. CROU LLORENS CARRERA

<< *Obres a l'antic Hospital Santa Caterina per convertir-lo en la seu dels Serveis Territorials de la Generalitat, 2005.*

del decorador Josep M. Busquets, amic i col·laborador de Rafel Masó.

L'antic Hospital de Santa Caterina és un edifici barroc amb un to marcadament classicista, aspecte que es pot observar en la seva escassa decoració exterior, i també en la seva disposició compositiva articulada al voltant d'un pati central. L'hospital es va construir com un edifici modern, i va marcar un abans i un després en l'assistència gironina del moment. Es va passar dels recintes assistencials petits com l'Hospital dels Capellans o el Llatzeret de Pedret —que eren d'una sola cambra, i on els malalts compartien el llit barrejant-se amb orfes i pelegrins— a un edifici on la ventilació, la higiene i la separació segons la malaltia eren arguments molt rellevants de cara a garantir una ràpida millora dels malalts.

A aquest aspecte cal afegir-hi el ric patrimoni que acull en el seu interior: des del mobiliari conservat, com els armaris arxivadors del segle XVII, de Josep Carreras, als gairebé 158 metres d'arrambadors ceràmics repartits entre el vestíbul principal i les estances dels homes i les dones, probablement obra del taller d'escudellers barceloní de Llorenç Passoles —actiu també a la Casa de la Convalescència de Barcelo-

na—, o bé la seva farmàcia antiga, un *unicum* a Catalunya si tenim en compte que des del segle XVIII continua en el seu context original. A més, és de les poques farmàcies hospitalàries que conserva tota la col·lecció de pots de ceràmica, composta per uns tres-cents seixanta exemplars, entre *albarel·los* i gerres de porcellana, entre d'altres útils, alguns de sorprenents.

La rehabilitació de l'edifici no només ha consolidat el patrimoni existent i ha augmentat la seva monumentalitat. En aquest cas, a l'antiga capella de l'Hospital, avui l'auditori Josep Irla, s'exposa *El gran dia de Girona*, de Ramon Martí Alsina, una peça d'enormes dimensions que va significar una revolució en el camp de la pintura moderna catalana. Condemnada a l'ostracisme més absolut arran dels desperfectes que patí l'any 1938 durant la Guerra Civil, en què va quedar en gran part esquïnada, va caldre tot un any de treballs de restauració per tal de deixar-la enllestida. *El*

Gairebé al cap de tres-cents quaranta anys, podem dir que l'edifici ja té un lloc entre l'elit monumental gironina i, per extensió, catalana

gran dia de Girona, propietat del MNAC, representa la gesta heroica que encapçalaren els gironins el 19 de setembre de 1809 contra les tropes franceses, tot i que la ciutat va sucumbir al cap de molt poc. El sanejament de l'illa urbanística de l'edifici i l'obertura d'un passatge interior permeteren la instal·lació d'un nou element escultòric: *El naixement de Venus*, d'Aristides Maillol. Aquesta peça en bronze representa l'ideal de bellesa femení mediterrani. Actualment hom la pot contemplar presidint el vèrtex on conflueixen l'edifici nou i el vell, on el classicisme del segle XVIII i la postmodernitat del XXI han trobat el seu recer.

Tots i cadascun d'aquests elements donen forma a un edifici que finalment ha assolit el grau de monument amb la declaració oficial de Bé Cultural d'Interès Nacional el 2013. L'obertura d'un recorregut cultural permet al visitant observar i interpretar tot aquest patrimoni, fins fa quatre dies oblidat.

Gairebé al cap de tres-cents quaranta anys, podem dir que l'edifici ja té un lloc entre l'elit monumental gironina i, per extensió, catalana.

Isabel Juan Casademont
és historiadora de l'art.